

Formandens beretning for 2016, afgivet i Vedersø den 14. januar 2017

Af Søren Dosenrode

2016 var vel et godt Munk-år. Måske ikke et helt så ekstravagant herligt år som 2014, 100 året, men dog et godt år. Det er utroligt dejligt, at Kaj Munk stadig viser sin kraft, sin tiltrækningskraft. Faktisk går det rigtig godt med hensyn til aktivitet relateret til Kaj Munk.

Lad os først kigge på:

Selskabet

Det går både godt og skidt. Det går fint med hensyn til aktivitet og finanser, men vi bliver færre og færre. Vi er 118 medlemme plus to institutioner. For ti år siden var vi 154. Det bekymrer mig. Det bekymrer mig meget! Naturligvis er det den samme udvikling som i resten af 'foreningsdanmark', men nu, hvor vi drosler Forskningscentret kraftigt ned til sommer, har vi brug for at være omkring 200-250 medlemmer for at holde *Munkiana* i live på den måde, vi kender det. Så her har vi *alle* en stor opgave! Fortæl venner og bekendte om Selskabet; giv dem et eksemplar af *Munkiana* OG et indbetalingskort! Det kan vi måske tage med til diskussionen... Nå til det mere oplivende.

Vi havde et godt seminar i sommers. Det var et forsøg. Der var tale om et nyt koncept, vi ville afprøve. Det var et endags seminar med foredrag om formiddagen og derefter workshops, hvor man kunne gå der hen, hvor man havde lyst til. Med 65 deltagere må man sige, at det var en succes. Det er nok det format, vi vil bruge igen i 2018. Det

gav desværre underskud – og det var så vores egen skyld, vi kludrede gevaldigt i det med budgettet – men det var mig magtpåliggende, at vi ikke skulle aflyse som i 2015.

Konkret så programmet således ud:

Kaj Munk, en digter under krigen

Foredrag:

- Foredrag ved biskop Elov Westergaard med udgangspunkt i dagens tema og med inspiration i tre skulpturer af Torvald Westergaard, som kan ses i Præstegården.
- Kaj Munks modstandsdigte, med recitation af udvalgte digte; det var godt at få næste generation Munk-interesseret, ved Marie Goul med; og så selvfølgelig Caspar Koch. ... og med hensyn til 'ungdom og Munk' kan jeg ikke lade være med at bemærke, at Christian Grund Sørensen, som holder oplæg senere i dag, også er en vårhare på spæde 48 år ☺

Workshops:

- Modstandsprædikener
- Modstandsdramatik
- Kaj Munk og modstanden – i undervisningen i dag

Der blev uddelt mange roser for det seminar! En stor tak til Jørgen Albretsen og Anna Saarup Brinth!

Og så har Jon Høgh – igen – begået en bog! En bog med den spændende og fængende titel: *KAJ MUNKS INFERNO*. Han diskuterer Kaj Munks opgør med diktaturet og demokratiet, og han gør det på baggrund af artikler, taler og prædikener 1933 – 1944. Til

kilderne, ad fontes, er slagordet ved al god forskning. Det er et spændende tema, og det er en spændende bog. Så den anbefaler jeg gerne! Tillykke med den!

Endelig har jeg just for 30 minutter siden fået Ricardt Riis' nyeste værk: *Mennesket, robot eller person? En filosofisk-teologisk gennemgang af Kaj Munks skuespil Fra Tidehvervet*, netop udgivet ved Aalborg Universitetsforlag. Det er nok de færreste, der vil mene om Kaj Munk, at han var en dygtig religionsfilosof. Bogen *Mennesket, robot eller person?* vil prøve at vise, at det var han. Han tog i sit skuespil *Fra Tidehvervet* frejdigt handsken op fra f.eks. professor Oluf Thomsen, der i bogen *Religiøs og biologisk Opfattelse* (som Kaj Munk ejede) havde skrevet: "Vi føres da uvægerligt til den Konsekvens, at Mennesket med Nødvendighed bliver den, han er, og med Nødvendighed handler, som han gør. Den Forestilling, at Mennesket har en 'fri Vilje', bliver da blot Udtryk for, at Problemet opstilles fejlagtigt eller uden Hensyn til at Erfaringen betragtes religiøst." (tilføjet senere).

Munkiana

Selskabet har udgivet 2 numre af *Munkiana*, og dermed lever vi op til vores eget mål – nemlig to om året!

Det er en stor fornøjelse at følge tilblivelsen fra sidelinjen. At se, eller høre, hvordan Peter og Jørgen diskuterer mulige bidrag og artikler. Resultatet foreligger jo i de to numre, I har fået. Personligt finder jeg dem begge meget spændende.

Og hvad sker der med *Munkiana*, når vi drosler Forskningscentret ned, og

Jørgen stopper som med-redaktør? Det bliver lidt af en opgave for bestyrelsen.

Selve redaktionsarbejdet er jeg fortrøstningsfuld for – det vil sige, det afhænger af, hvordan I sammensætter bestyrelsen ved valgene om lidt. Men med det forbehold, har jeg overvejet at sammensætte et hold på tre redaktører: Peter Øhrstrøm, Jon Høgh og Christian Grund Sørensen.

Med hensyn til økonomien, har jeg jo insisteret på, at vi forsøger at opbygge en lille 'formue', og det har vi. Så der er midler til det første år eller to. Men hvad så? Vi får jo ikke mere en refusion fra Forskningscentret, for at publicere dets forskningsartikler. Nuvel, jeg har en ide m.h.t. lidt hjælp fra universitetet. Men nu får vi se. Vi har jo ½ år at arbejde i og jeg er fortrøstningsfuld!

Kaj Munks Præstegård i Vedersø.

En af årsagerne til at vi har Kaj Munk Selskabet er vel, at Præstegården skulle bevares, og det på trods af en lang række regeringers svigt og ... jeg fristes til at sige svindel og løgne. Nuvel; her er vi så i dag, og er glade for de rammer der er skabt.

Selskabets bestyrelse blev inviteret med, da Præstegårdens bestyrelse holdt visionsdag, og den gensidighed og det samarbejde er vi glade for. Forskningscentret er i øvrigt også repræsenteret i bestyrelsen, ved Peter Øhrstrøm, så vi har en fin treklang.

Her på Præstegården har der i årets løb været særudstillinger og arrangementer. Jeg vil her kun nævne udstillingen: "Bag om Carl Th. Dreyers film 'Ordet'". Den indeholder billeder skænket af filmselskabet Palladium, som tager gæsterne med bag kameraet og viser,

hvordan en af dansk films klassikere blev til. Filmen er optaget i Vedersø for 60 år siden og her blev billederne taget. Niels Jørgen Langkilde, der er medlem af Forskningscentrets bestyrelse, er pt. i Brasilien. Han skrev den anden dag, at han 1. januar så en brasiliansk film, der hele tiden krydklippede med "Dreyers film". Spændende, som Munk er aktuell på tværs af kulturene og sproggrænserne også i 2017.

Så er der også udstillingen: "Kaj Munks liv i præstegården". Udstillingen byder på en lang række genstande, som familien Munk har skænket Kaj Munks Præstegård. Mange af disse genstande fortæller om den personlige side af Kaj Munk og om livet i præstegården.

Jeg kan kun glæde mig over aktiviteterne.

Forskningscentret

Nu har jeg i flere år lagt KMF i graven... men hver gang er vi blevet reddet på målstregen. Det er vi så også 'lidt' i år. Vi har siden 2015 spinket og sparet, således at der var løn til Jørgen og der var midler til at betale for forskningsartikler udgivet i *Munkiana*. Men nu ser det ud til at være slut. 30. juni er pengene brugt op – 2 år senere. Vi er jo glade og taknemmelige for den ekstra tid, men det er ærgerligt, at forskningscentret må drosle gevaldigt ned. Men lukker, det gør vi ikke! Ud over Peter og mig, vil Christian Grund Sørensen og Knud Erik Andersen have deres regelmæssige gang i det ydmyge kontor, der nu udgør centret. Ydmygt, men det er der dog. Det er et universitært forskningscenter ☺

Christian vil bl.a. arbejde med Kaj Munks livssyn, og Knud Erik fortsætter sit utroligt vigtige arbejde med at få

gymnasierne og de ældste klasser i folkeskolen til at inkludere Kaj Munk i deres undervisning. Konkret har Knud Erik udarbejdet undervisningsmateriale, der frit kan tilgås på internettet. Han tager også ud og holder oplæg på gymnasier og skoler. Det er et utroligt centralt arbejde. Det rammer jo også lige ned i kernen af Selskabets arbejde, nemlig at bidrage til udbredelse af kendskabet til Kaj Munk. Så det er vi dig meget taknemmelig for!

Lidt uden for centrets regi, men dog alligevel lidt inden for, er Christian Grund Sørensens ph.d.-afhandling, som blev forsvaret her i foråret. Christian skrev om "Livssyn og persuasion: Medier, Munk og modernitet" så vi kan glæde os over en ny ph.d.-afhandling, der bruger Munk som afsæt. Jeg spiste aftensmad sammen med et af bedømmelsesudvalgets medlemmer, Marc Auchet, aftenen før, og han var meget, meget glad for afhandlingen. Og dagen efter kom roser jo så bunkevis. Igen Tillykke, Christian.

'Uden for vores rammer'

Der sker også 'Munk-ting' uden for vores egne rammer:

Jeg så med glæde, at Matilde Munk, Hanne og Arnes datter, har skrevet sin første roman: *En skuespillers bekendelser*. Kaj Munk optræder lidt i den; og meget i hendes syn på vores samtid. Hun udtalte til *Udfordringen* at " – ja, jeg er ikke fan af den moderne verden, af selvrealiseringen, af selvtilstrækkeligheden og den deraf følgende ensomhed.

Jeg mener, at mennesker har en værdi i sig selv. En ubestridelig evighedsværdi. Det kan ikke vejes eller måles eller fortjenes."

Det kunne 'farfar' også have sagt!

Og i forgårs fik jeg så en e-mail, en pressemeddelelse, med følgende ordlyd:

MARTYRIET

Ny opera om myten og mennesket Kaj Munk

Urr premiere: Det Kongelige Teater, Takkelloftet, 28. januar 2017.

Øvrige spilledatoer 30. januar/ 31. januar/ 2. februar/ 3. februar/ 4. februar
Cumulus Teatret gæster Det Kongelige Teater.

Digteren og præsten Kaj Munk hyldede den tyske diktator Adolf Hitler lige indtil nazisternes besættelse af Danmark. Besættelsen rystede Kaj Munk og gjorde ham til en af modstandsbevægelsens åndelige ledere. Han blev hentet i sin præstegård d.4. januar 1944 og henrettet af en SS patrulje.

I *Martyriet* følger vi Kaj Munk i den sidste tid før hans død. Her glider han længere og længere væk fra familien i sin søgen efter Guds plan med ham, alt imens hans kone Lise forgæves forsøger at fastholde ham til livet.

At vælge martyriet for sin tro er også et brændende tema i dag. *Martyriet* undersøger, hvad der får et menneske til at ofre sig selv i en fanatisk overbevisning. Forestillingen er på den måde en kommentar fra en ikke så fjern fortid i en dansk provins til nutidens store, globale spørgsmål om ideologi, krig og religiøse konflikter.

Kaj Munk synges af kontratenoren Morten Grove Frandsen (Årets Reumert Talent 2016), og mezzosopran Liv Oddveig Midtmageli lægger stemme til Lise Munk. John Frandsen har komponeret musikken, og Bjarke

Mogensen leder opførelsen sammen med den progressive, folkemusikinspi-
rerede gruppe KOTTOS.

Musik: John Frandsen

Tekst: Vilhelm Topsøe

Instruktion: Tine Topsøe

Scenografi: Rebekka Bentzen

Nu har Topsøe jo før behandlet Kaj Munk – lige lovligt frit vil nogen nok mene ... også jeg. Og jeg kan godt være lidt 'loren' ved de antydninger der er m.h.t. Munk og global religiøs fanatisme. MEN at der skrives en opera i 2016, der opsættes i 2017 med Kaj Munk som tema, det viser dog, at Kaj Munk stadig inspirerer!

Afslutning

Det var stort set, den officielle del af formandens beretning.

Jeg vil bede jer – og jeg ved at det gør I jo allerede – jeg vil bede jer prøve at hverve flere medlemmer. Jens Kristian Lings, grundlæggeren, er jo det store eksempel. Han brænder for Munk, og den ild smitter. Så lad os antændes af den ild, og lad os prøve at give den videre.

Laudatio

Og så til slut en særlig tak til Jørgen Albretsen, der har været sekretær og kasserer de sidste 10 år – og én dag! Jeg troede først ikke på det, da Jørgen sagde, at nu var det 10 år, ... men det er rigtigt nok! Jørgen, du har været meget aktiv m.h.t. *Munkiana*, med økonomien, med referaterne og med arrangementerne. Det har været let at være formand under dig ☺ Det bliver svært at fylde din plads ud; så svært at der nok skal tre personer til at gøre det! Tak for indsatsen!

Referat af generalforsamlingen

Af Jørgen Albretsen

Kaj Munks Præstegård i Vedersø lørdag den 14. januar 2017 kl. 13.09

I alt 20 var tilmeldt.

Den samlede bestyrelse var til stede: Formand Søren Dosenrode, næstformand Peter Øhrstrøm, kasserer Jørgen Albretsen, Anna Saarup Brinth og Ricardt Riis.

Dagsorden ifølge vedtægternes §11.

a) Valg af dirigent, referent og stemmetællere.

Formand Søren Dosenrode bød velkommen og foreslog på bestyrelsens vegne Jens Kristian Lings som dirigent.

Jens Kristian Lings blev valgt og kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt. Han bemærkede, at det dags dato var 20 år og én dag siden, at Kaj Munk Selskabet på hans foranledning blev stiftet!

Som referent blev Jørgen Albretsen valgt.

To stemmetællere blev valgt.

b) Formanden aflægger beretning om Selskabets virke i det forløbne år.

Formand Søren Dosenrode aflagde beretningen, som er trykt i dette nummer af *Munkiana*, side 50-53.

Her skal nævnes, at kassereren, Jørgen Albretsen, efter 10 år og én dag (fem valgperioder) på denne post havde meddelt bestyrelsen, at nu var tiden kommet til at trække sig, og at Selskabet derfor skal vælge ny kasserer. Som følge heraf, skal der under punkt e) vælges et nyt medlem til bestyrelsen.

Søren Dosenrode takkede Jørgen Albretsen for hans store indsats for Kaj Munk Selskabet og ikke mindst for produktionen af *Munkiana*, hvortil der nu også skal findes nye ansvarlige. Jørgen Albretsen takkede for de fornemme ord og meddelte, at ved det kommende *Munkiana*, nr. 60, vil han assistere ved selve layout af bladet for at aflaste og støtte de personer, der nu skal overtage dette. Det bliver i øvrigt dermed det 25. *Munkiana*, som han har sørget for produktionen af, også her et passende sted at holde!

Beretningen blev godkendt.

c) Kassereren forelægger det reviderede regnskab til godkendelse.

Jørgen Albretsen fremlagde det reviderede regnskab.

Selskabets publikation *Munkiana* har ikke opnået tidsskriftstøtte for 2016 via Statens Kunstfond. Der er hård konkurrence om de få midler, og der er ikke andet at gøre end at prøve igen!

Da Kaj Munk Forskningscentret ikke havde fået ny bevilling over finansloven for 2017, var der heller ikke indtægt herfra til Selskabets publicering af forskningsartikler i *Munkiana*.

Seminarer "Kaj Munk – en digter under krigen" i august var en stor succes med 65 deltagere. Men større udgifter til at afholde seminarer i Præstegården, end man – måske lidt naivt – havde forestillet sig, gjorde, at det var endt med et underskud for Selskabet at afholde dette seminar. Kassereren tillod sig på dette sted at anføre, at han personligt havde fundet det vigtigst, at der blev afholdt et seminar, efter at Selskabet havde måttet aflyse et påtænkt seminar i 2015. Desuden understregede han, at man havde valgt en pris for at deltage på kr. 300,- så det ikke på nogen måde kunne påstås, at prisen skulle afskrække folk fra at deltage!

Endelig understregede kassereren, at fremkomsten af dette underskud intet havde at gøre med hans beslutning om at stoppe som kasserer. Denne beslutning havde han truffet privat, kunne han afsløre, allerede ved seneste genvalg i 2015. Selskabets økonomi er så god, at man har kunnet bære dette underskud; men det er klart, at det ved kommende seminarer må overvejes, hvordan man kan opnå støtte og måske dertil mere favorable vilkår for afviklingen af seminarer. Efter enkelte kommentarer hertil blev regnskabet godkendt uden anmærkninger.

Kassereren tillod sig en slutbemærkning, at han selvfølgelig fortsætter som menigt medlem af Kaj Munk Selskabet – og vil på sit nye arbejde ved Københavns Universitet gøre, hvad han kan, for at mindet om Kaj Munk holdes ved lige også på dennes 'Alma mater'. Den ene af vore to abonnenter er i øvrigt biblioteket ved Det teologiske Fakultet på Københavns Universitet!

d) Valg af formand.

Den nuværende formand meddelte, at han genopstiller.

Søren Dosenrode blev genvalgt som formand uden modkandidater.

e) Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer og 2 suppleanter.

Bestyrelsesmedlemmer: Hidtidig suppleant Jon Høgh blev valgt til nyt bestyrelsesmedlem som afløser for Jørgen Albretsen. Peter Øhrstrøm var på valg og var villig til genvalg. Blev genvalgt.

Suppleanter: Den anden hidtidige suppleant Kjeld Roger Henriksen havde meddelt formanden Søren Dosenrode, at han ikke ønskede at fortsætte som suppleant grundet meget andet arbejde. Der skulle derfor findes to nye suppleanter.

Formanden Søren Dosenrode foreslog Christian Grund Sørensen som 1. suppleant og Knud Erik Andersen som 2. suppleant. Begge indvilgede og blev valgt uden modkandidater.

f) Valg af revisor og revisorsuppleant.

Bestyrelsen foreslår genvalg af Per Mikkelsen og Jørgen D. Grønbæk. Begge blev genvalgt.

g) Fastlæggelse af kontingent: Bestyrelsen foreslog kontingentet uændret til kr. 175.

Det blev efter opfordring fra deltagerne kort debatteret, om man ikke i lyset af underskuddet fra seminaret og de nu mere usikre muligheder for støtte, som nævnt af kassereren, **skulle hæve kontingentet til kr. 200,- gældende fra 2018. Dette blev vedtaget uden afstemning.**

h) Behandling af indkomne forslag.

Søren Dosenrode meddelte, at han ikke havde modtaget forslag.

i) Eventuelt, herunder forslag til aktiviteter.

Flere af deltagerne fremførte under dette punkt, at Selskabet nu som tidligere lovet skulle gå aktivt ind i debatten om autoværnet foran mindekorset på Hørbylund Bakke og dermed også i debatten om et nyt anlæg med infotavler og parkeringsplads

på stedet, så Kaj Munks minde og historien bag mindekorset blev meget tydeligere fremhævet, end det nu er tilfældet.

Formanden undskyldte, at der ikke fra Selskabets side var taget skridt til henvendelse til Ikast-Brande Kommune for en diskussion af forholdene, som lovet ved sidste års generalforsamling; men at dette nu vil ske, og man vil fra bestyrelsens side gå ind i debatten.

Anna Saarup Brinth benyttede lejligheden til at minde om Lise Munks ord, at der skulle ikke sættes navn eller anden tekst på mindekorset. Derfor skulle de påtænkte nyanlæg tage hensyn dertil, så stenkorset forbliver som nu. Men der kan selvfølgelig tænkes nye tiltag med infotavler og andre faciliteter. Bestyrelsen vil nu arbejde aktivt videre med denne sag.

Desuden blev opfordringen gentaget, at vedtægterne skulle ændres, så det blev muligt at afholde generalforsamlingen om sommeren, f.eks. i forbindelse med et af selskabets seminarer i Vedersø. På den måde ville man formentlig få flere deltagere, da januarvejret som i år kan drille med udsigt til sne og måske endda snestorm!

Det blev fremført, at selskabet bør overveje initiativer for aldersgruppen 9-14 år, der appellerer til dem, så de får interesse for personen Kaj Munk og hans liv – og får lyst til at blive medlemmer!

Generalforsamlingen sluttede kl. 14.21

Efter generalforsamlingen holdt ph.d., cand.theol. et it. Christian Grund Sørensen foredrag med titlen "Prædikant, propagandist og pædagog. Kaj Munk som fødselshjælper for en ny kristendom – Refleksioner over Kaj Munks teologiske tænkning".

Bestyrelsen har efterfølgende konstitueret sig med genvalg af Peter Øhrstrøm som næstformand, nyvalg af Anna Saarup Brinth som kasserer og Ricardt Riis som sekretær.

29.03.2017

Jørgen Albretsen